

Перцева Вікторія Анатоліївна
доцент кафедри українознавства
Харківського національного університету внутрішніх справ
м. Харків, victoria.p@ukr.net

ФЕНОМЕН КОХАННЯ В КОНТЕКСТІ НАЦІОНАЛЬНО-ЕТНІЧНОЇ СВІДОМОСТІ УКРАЇНЦІВ

(на матеріалі книги Миколи Томенка «Теорія українського кохання»)

Сьогодні у світі спостерігається криза традиційних людських цінностей. В час, коли розвиток науки і техніки переважає над розвитком людських відносин, людина втрачає здатність та іноді і бажання любити. Поступово люди, замкнені в коло меркантильних проблем, віддаляються один від одного і втрачають розуміння глибинного сенсу кохання. Забутими стали відомі слова, що протягом багатьох тисячоліть осяювали і надихали світову цивілізацію: «... Так любіть один одного ...»

Вихід із цієї кризової ситуації можливий тільки шляхом реалізації ідеалу кохання, утвердження принципів людяності. Саме цю тему піднімає у своїй книзі «Теорія українського кохання» Микола Володимирович Томенко - відомий український політик та громадський діяч. «Це дослідження, - відзначає автор, - спроба показати, що ми, українці, в чомусь не кращі чи, можливо, гірші, а інші, а тому — унікальні, важливі та, безсумнівно, цікаві, як собі, так і всьому світу...»

Особливе геополітичне положення, специфіка етнічних процесів, що історично склалися в Україні, не могли не виробити квінтесенцію існування українського народу, категорію, що володіє глибоким гуманним ефектом, що забезпечувала б стабільність і безпеку життя. Для українського народу такою інтегральною категорією став феномен кохання, який визначив особливий психотип людини, орієнтований на пошук альтернативних шляхів вирішення соціальних протиріч і конфліктів. Пов'язаний з самою ідеєю людського існування, цей феномен вкоренився в національно-етнічній свідомості українського народу, став вираженням національного характеру, ментальності, нарешті, через символічні фольклорні форми, міфологічні ідеологеми, став надважливою національно-етнічною ідеєю. «Тому на емоційному масовому рівні читається своєрідна «легендарність» та «унікальність» почуттєвого інтимного світу українця. І ключові апріорі позитивні, навіть культові слова для українця — кохання і жінка».

Українці протягом століть виробили соціально-політичні інститути, що регулюють основні питання права, моралі, господарювання. Тут феномен кохання працював як джерело самозбереження народу, визначав пріоритети. Таке ставлення народу забезпечувало ретрансляцію найбільш значущих національних цінностей: досвіду життєзабезпечення, соціальної справедливості, помірною співвідношення індивідуального та колективного, забезпечувало відтворення і самозбереження етносу у часі і просторі.

Треба відзначити, що в історії українського народу досить часто виникали періоди переживання межових станів. Однак глибокі ментальні

настанови формували стійку модель поведінки, ланцюг якої - подолання руйнівних соціальних явищ, природних катаклізмів. У результаті на підсвідомому рівні українців кохання визначалось як позачасове визначення сенсу життя, один із найважливіших символів минулого, теперішнього та майбутнього призначення людини, спрямований на збереження «малої і великої батьківщини».

Джерелом емоційного життя закоханої людини, на думку М.Томенка, є серце. «...Кохання від серця або кохання за серцем — це така українська традиція, ...воно є невід'ємною частиною етнопсихології, ментальності українця...». Нарешті, серце – це місце народження не тільки думок, почуттів, бажань і слів, а й справ людських. Тому для пізнання буття українців необхідні цінності, що пройшли через випробування коханням, а не через раціональні категорії.

Автор «Теорії українського кохання» впевнений, що кохання для українців - це абсолютне співіснування з природою, від якого воно починається і до якого повертається. Микола Томенко виводить концепцію, що в українців своє особливе розуміння кохання, вони сприймали його не як звичайне земне почуття, а як специфічний душевний стан, в якому фізична присутність об'єкта абсолютно зайва. Любов — дар від Бога і природи. Саме тому українцям в коханні не притаманне чисте бажання фізичного володіння, це почуття, яке відноситься, в першу чергу, до органічного, родового зв'язку. Такою є, наприклад, ніжна, спокійна і впевнена любов батьків до дітей, чоловіка до дружини, громадянина до батьківщини. Українське кохання, на думку автора, пов'язане з жертовністю і цнотливістю. Дослідження Миколи Томенка набувають цікавого висновку, що ідеальним для українця є «прагнення здобути любов, не втративши кохання». «А ключовими моментами тут були і є: серце - душа - кохання - любов».

Українська культура - це культура, де переважала висока духовність. При цьому митці відмовлялись від залучення до художнього процесу надмірно потворного, сповненого жорстокістю. Микола Томенко простежує, як сприймали кохання українські діячі – від Григорія Сковороди до Олеса Гончара, від Марка Вовчка до Олени Теліги й Соломії Крушельницької. Ці відомі митці акцентували увагу на відтворенні будь-яких подій, будь-яких явищ у формі суб'єктивних переживань, надаючи їм інтимного забарвлення. Смуток і надія, віра і жертовність, любов і благородство, емоційність і терплячість, мовчазна відвага і скромність, – категорії, що визначають менталітет українців. Їх наявність забезпечує у художніх творах панування душевних, почуттєво-родинних принципів, стверджує співпереживання й співчуття. У цьому сенсі кохання для українця - це не стільки його характеристика, скільки констатуюча особливість.

Список використаних джерел

1. <http://dotyk.in.ua/tomenko1.html>
2. http://studopedia.su/16_57232_ukrayinska-kultura.html